

Universālā dizaina izmantošanas iezīmes

Universālā dizaina (UD) pamatprincipu izmantošana ļauj ikvienai iestādei un uzņēmumam kļūt atvērtākam pēc iespējas lielākai sabiedrības daļai. Ar UD palīdzību iestāde un pakalpojumi netiek piemēroti vidējam lietotājam, bet gan cilvēkiem ar dažādām iespējām, nespējām, vecuma, lasītprasmes līmeņiem, mācīšanās stiliem, dzimtajām valodām, kultūrām un citām personu iezīmēm. Atcerieties, ka apmeklētājs var būt ar kustību, redzes, dzirdes, runas un garīgās attīstības traucējumiem. Ir jāparūpējas, lai neviena apmeklētāja vizītes laikā nevajadzētu attiecīgi speciāli piemērot darba vidi un izmantot specializētas palīgierīces. UD pamatprincipu īstenošana veido fizisko, informatīvo un pakalpojumu vidi tādu, lai ikviens tajā justos gaidīts.

Pieejamības nodrošināšana nenozīmē vienīgi fiziskās vides pieejamības uzlabošanu. Tas nozīmē arī visu citu ar iestādi vai uzņēmumu saistītu elementu pieejamību. UD pamatprincipi ir attiecināmi uz visa veida elementiem: telpas, telpu iekārtojums, nepieciešamās informācijas pasniegšana, pakalpojuma pasniegšana, darba procesa plānošana, darbinieku sagatavošana utt.

Fiziskā vide

Pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā svarīga nozīme ir fiziskās vides pieejamībai. Ja fiziski šķēršļi neļauj cilvēkiem ierasties attiecīgajā iestādē, tad nav nozīmes tajā pielāgotiem pakalpojumiem, pieejamai informācijai un sagatavotiem darbiniekiem.

Fiziskā vide iekļauj ar attiecīgo iestādi saistīto ārējo un iekšējo vidi, kas ir domāta cilvēkiem. Fiziskās vides aspektā UD liek domāt gan par ceļu un telpu pieejamību, gan arī par cilvēku lietošanai domāto fiziskās vides elementu (zvanu pogas, slēdži, rokturi utt.) pieejamību. Ir svarīgi ne tikai attiecīgo telpu izmēri, bet arī mēbeļu modeļi un to izkārtojums telpās.

Lai parūpētos par UD pamatprincipu īstenošanu fiziskajā vidē ir jāpārdomā šādi jautājumi:

- ❖ Vai ikviena persona var nonākt Jūsu iestādē? Vai netālu no iestādes ir izveidotas cilvēkiem riteņkrēslā pieejamas un identificējamās auto stāvvietas, gājēju celiņi un ieejas ēkā?
- ❖ Vai visas iestādes nodaļas ir savstarpēji saistītas ar pieejamiem ceļiem, ejām, gaitenīem?
- ❖ Vai visas durvis ir aprīkotas ar visiem cilvēkiem pieejamiem durvju rokturiem?
- ❖ Vai visi gaismas slēdži ir izvietoti pie durvīm visiem cilvēkiem aizsniedzamā augstumā un vai tie ir krāsā, kas kontrastē ar sienu?
- ❖ Vai ēkas ārpusē un iekšpusē ir izvietotas norādes? Vai tajās izmantotie burti ir pietiekami lieli? Vai norādes burtu krāsa ir kontrastējoša pret norādes fona krāsu?
- ❖ Vai iestādē ir lifti, vai tie ir aprīkoti ar audio, vizuāliem un taktiliem signāliem? Vai to izmēri, lietošana un vadīšana ir piemērota arī cilvēkiem riteņkrēslā?

Latvia-Lithuania Cross Border Cooperation Programme 2007-2013
Project **LLIV-322 MY SOCIAL RESPONSIBILITY-My Response**

- ❖ Vai katrā celtnes stāvā ir vismaz viena riteņkrēsla lietotājam pieejama tualete? Vai iekšējās norādes parāda ceļu uz to?
- ❖ Vai katrā nodaļā vismaz viena apkalpošanas lete vai galds ir sēdošam cilvēkam ērtā augstumā un vai tas ir viegli pieejams?
- ❖ Vai izdales materiālu stendi neaizšķērso vieglas pārvietošanās vai speciāli iezīmētos ceļus?
- ❖ Vai iestādes gaitenēs un cilvēku pārvietošanās ceļos netiek izvietoti zemi priekšmeti un mēbeles, kas var apgrūtināt un padarīt nedrošu pārvietošanos personām ar redzes traucējumiem?
- ❖ Vai ir pieejama klusa darba vai tikšanās telpa, kurā tiek minimizēts trokšņu un traucējošu signālu līmenis?
- ❖ Vai apgaismojums ir katram darbiniekam individuāli piemērojams?

Darbinieki

Jāatceras, ka bez atbalstošiem darbiniekiem jūsu iestādes pieejamību nenodrošinās visaugstākajā līmenī pieejama fiziskā vide. Jāparūpējas, lai iestādes darbinieki būtu gatavi sazināties un strādāt ar visiem cilvēkiem, neskatoties uz to fiziskām iezīmēm, veselības stāvokli, nespējām, ādas krāsu, nacionalitāti, reliģiju, dzimumu un politisko pārliecību. Tāpēc ir jāpārdomā šādi jautājumi:

- ❖ Vai darbinieki ir sagatavoti strādāt ar cilvēkiem ar dažādu invaliditāti un dažādiem fiziskajiem, pārvietošanās, uztveres un saprašanās ierobežojumiem?
- ❖ Vai darbinieki ir spējīgi atpazīt dažādus cilvēku komunikāciju ierobežojumus un izmantot attiecīgajam brīdim vispiemērotāko palīglīdzekli (piem.. surdotulku)?
- ❖ Vai darbinieki zina, kā droši lietot dažādus tehniskos palīglīdzekļus (piem., iestādē izbūvēto pacēlāju)?
- ❖ Vai darbinieki ir gatavi strādāt ar personām ar dažādām rakstura, nacionālām un sazināšanās iezīmēm?
- ❖ Vai darbinieki ir gatavi palīdzēt klientam, ja tas nepieciešams, un zina kā to izdarīt?

Informācijas sniegšana

Papildus vides un darbinieku sagatavošanai ir jāparūpējas, lai arī visa nepieciešamā informācija tiek sniegta ikvienam saprotamā veidā jeb lai tā būtu pieejama. Pārdomājiet šādus jautājumus:

- ❖ Vai visā iestādes teritorijā ir izvietotas visas atbilstošas norādes (piem., ieeja, tualete, ģērbtuve, izeja utt.)?
- ❖ Vai norādēs ievietotie burti ir pietiekami lieli un tie kontrastē ar norādes fona krāsu?
- ❖ Vai norādēs sniegtā informācija ir attēlota tekstuāli, piktogrammu veidā un Braila rakstā?
- ❖ Vai norādes un informācija (kabinētu numuri, ziņojumi, uzmanības zīmes) ir izvietoti ērtā augstumā gan dažāda auguma stāvošiem, gan riteņkrēslā sēdošiem cilvēkiem?

Latvia-Lithuania Cross Border Cooperation Programme 2007-2013
Project **LLIV-322 MY SOCIAL RESPONSIBILITY-My Response**

- ❖ Vai informācija, kas izvietota uz ziņojumu dēļiem un pakalpojumu aprakstos ir sagatavota visiem saprotama vienkārša teksta veidā (tai skaitā arī vieglā valodā)?
- ❖ Vai drukātie materiāli ir pieejami alternatīvos formātos (ikdienā vai pēc pieprasījuma) – digitālā formātā, izdruka palielinātā un kontrastējošā rakstā un/vai Braila rakstā?
- ❖ Vai pamatdokumenti ir sagatavoti latviešu un citās valodās?
- ❖ Vai drukātie izdales materiāli ir novietoti vietās, kur cilvēkiem tos ir viegli paņemt?
- ❖ Vai piedāvātie videomateriāli ir sagatavoti tā, lai to informācija tiktu pasniegta pilniem audio un vizuāliem skaidrojumiem (fona balss un subtitri)?
- ❖ Vai interneta mājaslapa ir izgatavota vadoties pēc interneta mājaslapu pieejamības standartiem un ir pieejama teksta versijā, vieglās valodas versijā un dažādās kontrastkrāsās?
- ❖ Vai mājaslapā pieejamā informācija tiek regulāri atjaunota un tā sniedz pilnvērtīgu informāciju par pakalpojumu saņemšanu?
- ❖ Vai darbinieki pārzina informācijas sniegšanas dažādos veidus un ar tiem saistītos tehniskos palīgīdzekļus (piem., lupas, datorprogrammas utt.)?

Pasākumi

Ievērojot UD principus ikdienā, ir jā rūpējas, lai visos iestādes rīkotos darba un brīvā laika pasākumos varētu piedalīties ikviena persona. Lai tas būtu iespējams, UD pamatprincipi ir jāattiecina uz visiem ar pasākumu īstenošanu saistītajiem elementiem. Pārdomājiet:

- ❖ Vai pasākuma vieta ir pieejama cilvēkiem riteņkrēslos (pieejama ieeja, telpas, tualete, utt.)?
- ❖ Vai ir nodrošināts visiem pieejams transports?
- ❖ Vai ir pieejama pietiekami detalizēta un saprotama informācija par pasākumu, pasākuma vietu un nokļūšanas iespējām?

Atbilstoši iepriekš minētajam, ikviena iestāde vai uzņēmums var izvērtēt un attiecīgi pielāgot ikvienu savas darbības elementu pieejamību ikvienam cilvēkam. Jau darbību noteicošajos pamatdokumentos var iestrādāt UD pamatprincipu īstenošanu gan apkārtējās vides, gan informācijas sniegšanas, gan darbinieku sagatavošanas, gan pakalpojumu pasniegšanas, gan produktu izstrādāšanas jomā. Svarīgi atcerēties, ka tie ir pielietojami ne tikai fiziskās vides, bet arī nemateriālās informācijas un pakalpojumu sniegšanas pieejamības nodrošināšanai.

UD pamatprincipi ir attiecināmi uz ikvienu vidi un jomu, kur ir paredzēta saskarsme ar cilvēku.